

Brüssel, 14.7.2014
COM(2014) 460 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**nõukogu 25. juuni 2009. aasta määruse (EÜ) nr 723/2009 (Euroopa teadusuuringute
infrastruktuuri konsortsiumi (ERIC) käsitleva ühenduse õigusliku raamistiku kohta)
kohaldamise kohta**

1. SISSEJUHATUS

Nõukogu määrus (EÜ) nr 723/2009 (Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumi (ERIC) käsitleva ühenduse õigusliku raamistiku kohta)¹ (edaspidi „ERICu määrus“) võeti vastu eesmärgiga hõlbustada liikmesriikides ja assotsieerunud riikides suurte Euroopa teadustaristute loomist ja toimimist uue õigusliku vahendi, Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumi (ERIC) abil.

ERICu määrusega kõrvaldati üks suuremaid kindlaks tehtud raskusi, mis lisaks ressursside nappusele ning tehniliste ja korralduslike küsimuste keerukusele takistas uue Euroopa teadustaristu loomist; selleks oli kõikide riikide vahelisel kokkuleppel põhineva ning eri riikidest pärit partnerite vahel sobiliku partnerluse loomist võimaldava õigusraamistiku puudumine.

Samuti oli ERICu määruse eesmärk kiirendada Euroopa teadustaristute loomist projektist projekti korduvate läbirääkimiste vältimise teel ning analüüsida ja arutada, milline oleks kõnealuste rahvusvaheliste teadusorganisatsioonide jaoks parim juriidiline vorm ning sellega seotud eelised ja puudused; ühtlasi aitab see säästa aega, kuna igas riiklikus parlamendis ei pea sel juhul korraldama rahvusvahelise lepingu heakskiitmise seotud arutelu, mis oleks vajalik juhul, kui ERICu määrusega ei oleks vastavat raamistikku loodud.

ERICu määruse vastuvõtmisega järgiti Euroopa Liidu poliitilist soovi luua Euroopa teadusruum, mis võimaldaks tegeleda aktuaalsete küsimustega (nt teadusuuringute rahvusvahelistumine, kriitilise massi saavutamine, mitmes kohas paiknevate teadusasutuste arendamine, etalonmudelite väljatöötamine). Samuti taheti sellega kaasa aidata ELi identiteedi kujunemisele juhtivate teadusasutuste toel, mis parandaks Euroopa Liidu rahvusvahelist mainet, võimaldades teiste riikide vastaspooltel suhelda ühe juriidilise isikuga, mille liikmeks nad saavad astuda või millega saab kokku leppida koostöös ja võimalikus partnerluses.

ERICu määrust muudeti 2013. aasta detsembris,² et paremini kajastada assotsieerunud riikide panust ERICusse ning anda neile ERICu juhtorganites liikmesriikidega võrdsem hääleõigus, võttes arvesse võimalust valida ERICu vastuvõtvaks riigiks assotsieerunud riik, millega kaasneks assotsieerunud riikide suurem osalus sellistes konsortsiumides. Sellekohaste sooviavalduste taustaks oli ka asjaolu, et Euroopa teadustaristu strateegiafoorumi 2010. aasta tegevuskavas nimetatud kolme ERICu³ võimalik asukoht on Norra.

Komisjon koostas käesoleva aruande vastavalt ERICu määruse artiklile 19, milles sätestatakse, et komisjon esitab hiljemalt 27. juulil 2014 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande määruse rakendamise kohta ja vajaduse korral muutmissetpanekud.

¹ ELT L 206, 8.8.2009, lk 1.

² ELT L 326, 6.12.2013, lk 1.

³ Need on Euroopa sotsiaalteaduslike andmearhiivide konsortsium (CESSDA), Svalbardi integreeritud arktiline Maa jälgimise süsteem (SIOS) ning süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise ja Euroopa laboritaristu (ECCSEL).

2. ERICu ÕIGUSLIKUD TUNNUSED

ERICu määrusega luuakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 187 põhinev ühine õigusraamistik, mis täiendab riikidevahelise teadustaristu loomist käsitlevaid riiklikke ja valitsustevahelisi õigus- ja reguleerimissüsteeme. See on üks praeguseks vastu võetud õigusaktidest, millega toetatakse Euroopa teadusruumi loomist.

ERICu määruse kohaselt on Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsium kõigis liikmesriikides tunnustatud õigus- ja teovõimeline juriidiline isik. Selle liikmeskond peab koosnema vähemalt kolmest riigist: ühest ELi liikmesriigist ja veel kahest riigist, kes võivad olla liikmesriigid või assotsieerunud riigid. ERICu liikmeks võivad olla ELi liikmesriigid, assotsieerunud riigid, kolmandad riigid, kes ei ole assotsieerunud riigid, ning valitsustevahelised organisatsioonid. Nad teevad ühiseid jõupingutusi, et saavutada ERICu eesmärke, milleks on eelkõige üleeuroopalise tähtsusega teadustaristu loomine ja toimimine. ELi liikmesriigid, assotsieerunud riigid, kolmandad riigid, kes ei ole assotsieerunud riigid, ning valitsustevahelised organisatsioonid võivad olla ka hääleõiguseta vaatlejad.

ERICu sisemine struktuur on paindlik ja võimaldab liikmetel põhikirjas kindlaks määrata oma õigused ja kohustused, konsortsiumi organid ja nende pädevuse ning muu sisemise töökorralduse. ERICu määruse kohaselt on liikmesriikidel ja assotsieerunud riikidel konsortsiumi üldkoosolekul ühiselt häälteenamus, kuid liikmesriigis asuva ERICu põhikirja muutmiseks peab nõusoleku andma enamus vastavasse ERICusse kuuluvaid ELi liikmesriike. Liikmete vastutus ERICu võlgade eest võib piirduda nende vastava rahalise panusega, kuid paindlikult on lubatud kehtestada põhikirjaga ka teistsugune korraldus. Kohaldatakse Euroopa Liidu õigust, ERICu põhikirjajärgse asukohariigi õigust või tegevuskoha riigi õigust, kui tegemist on teatud halduslike, ohutuslaste ja tehniliste küsimustega. Põhikiri ja selle rakenduseeskirjad peavad olema kooskõlas vastava kohaldatava õigusega.

ERICut käsitatakse käibemaksu- ja aktsiisidirektiivide tähenduses rahvusvahelise organi või organisatsioonina, kuid käibemaksu- ja aktsiisivabastuse saamiseks peab ERICu vastuvõttev liikmesriik teda rahvusvahelise organi või organisatsioonina tunnustama. Kuna ERICut käsitatakse rahvusvahelise organisatsioonina ka riigihangete direktiivi tähenduses, võidakse ERIC vabastada riigihankemenetluse suhtes kehtivatest nõuetest ning ta võib vastu võtta oma hanke-eeskirjad.

ERICu moodustamise otsuse teeb komisjon, tegutsedes nõukogult saadud rakendusvolituste alusel. Komisjon alustab tegutsemist siis, kui ta saab taotluse nendelt liikmesriikidelt, riikidelt ja valitsustevahelistelt organisatsioonidelt, kes soovivad saada ERICu asutajaliikmeks. Komisjoni otsuse vastuvõtmiseks vajalik menetlus hõlmab ka sõltumatute, eelkõige ERICu kavandatavas tegevusvaldkonnas tegutsevate ekspertide hinnangut. Samuti küsib komisjon ERICu määruse artikliga 20 ette nähtud komitee (ERICu komitee) arvamust. Komitee koosneb kõigi liikmesriikide ja assotsieerunud riikide esindajatest.

3. ERICu MÄÄRUSE RAKENDAMINE

Pärast ERICu määruse vastuvõtmist on moodustatud seitse ERICut. 2011. aasta märtsis asutati Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsium tervist, vananemist ja pensionile jäämist Euroopas käsitleva uuringu jaoks (SHARE-ERIC)⁴ esimese asukohaga Madalmaades ja alates 2014. aastast Saksamaal. Konsortsiumi liikmed on Austria, Belgia, Iisrael, Itaalia, Kreeka, Madalmaad, Sloveenia ja Tšehhi

⁴ ELT L 71, 18.3.2011, lk 20.

Vabariik ning vaatleja on Šveits. 2012. aasta veebruaris asutati Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsium keeleressursside ja -tehnoloogia ühise infrastruktuuri jaoks (CLARIN ERIC)⁵ asukohaga Madalmaades. Selle liikmed on Eesti, Saksamaa, Taani, Tšehhi Vabariik ja Hollandi Keele Ühendus. 2013. aasta novembris loodi neli ERICut: Madalmaades asuv Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsium Euroopa kõrgetasemelise translatiivsete meditsiiniuuringute taristu jaoks (EATRIS ERIC),⁶ mille liikmed on Eesti, Itaalia, Soome, Taani ja Tšehhi Vabariik ning vaatlejad on Hispaania ja Prantsusmaa; Ühendkuningriigis asuv Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsium Euroopa sotsiaaluuringu infrastruktuuri jaoks (ESS ERIC),⁷ mille liikmed on Austria, Belgia, Eesti, Iirimaa, Leedu, Madalmaad, Poola, Portugal, Rootsi Saksamaa, Sloveenia ja Tšehhi Vabariik ning vaatlejad on Norra ja Šveits; Austrias asuv biopankade ja biomolekulaarsete ressursside Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsium (BBMRI-ERIC),⁸ mille liikmed on Belgia, Eesti, Itaalia, Kreeka, Madalmaad, Malta, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Soome ja Tšehhi Vabariik ning vaatlejad on Norra, Poola, Šveits ja Türgi; Prantsusmaal asuv Euroopa kliiniliste teadusuuringute infrastruktuuri võrgustik (ECRIN-ERIC),⁹ mille liikmed on Hispaania, Itaalia, Portugal ja Saksamaa.

Viimasena asutati 2014. aasta mais Prantsusmaal asuv Euro-Argo teadusuuringute taristu Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsium (Euro-Argo ERIC),¹⁰ mille liikmed on Itaalia, Kreeka, Madalmaad, Saksamaa, Soome ja Ühendkuningriik ning vaatlejad on Norra ja Poola.

Kõik seitse eespool nimetatud ERICut olid nimetatud Euroopa teadustaristu strateegiafoorumil heaks kiidetud tegevuskavas. Kaks ERICut (SHARE-ERIC ja ESS ERIC) on loodud üleeuroopaliste uuringute kavandamiseks, väljatöötamiseks ja läbiviimiseks. Ülejäänud viis ERICut on asutatud hajustaristu arendamiseks ja kasutamiseks bioloogia ja arstiteaduse, keskkonnateaduse ning sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonnas.

ERICu õiguslikku struktuuri kasutatakse ühes kohas või hajusalt paiknevate eri liiki taristute rajamiseks ja ekspluateerimiseks. Hajustaristu võib hõlmata ühe juriidilise isiku hallatavaid eri kohtades asuvaid asutusi või koordineerimiskeskusena loodud taristut, kust juhitakse eri kohtades asuvaid asutusi, kes võivad säilitada iseseisva juriidilise isiku staatuse.

ERICu määrus on liikmesriikides vahetult kohaldatav ega vaja ülevõtmist siseriiklikku õigusesse. Sellegipoolest pidid liikmesriigid vastu võtma asjakohased meetmed ja korrad, mis võimaldavad neil olla ERICu vastuvõtvaks riigiks või saada selle liikmeks. Vastavalt ERICu määrusele on ERICu asutamiseks muu hulgas vaja vastuvõtva liikmesriigi avaldust, milles ta tunnustab ERICut rahvusvahelise organina käibemaksudirektiivi tähenduses ja rahvusvahelise organisatsioonina direktiivi 2008/118/EÜ tähenduses, et kohaldada käibemaksu- ja/või aktsiisivabastust. Enamikul liikmesriikidel kulus selleks mitu aastat (ainus erand oli Madalmaad, kus ERICu asukohaks saamist võimaldav riigisisene kord kehtis juba 2010. aastal). Selle põhjuseks oli asjaolu, et uus õiguslik struktuur tuli riiklikes regulatiiv- ja haldussüsteemides omaks võtta ning nii komisjoni talitused kui ka kaasatud

⁵ ELT L 64, 3.3.2012, lk 13.

⁶ ELT L 298, 8.11.2013, lk 38.

⁷ ELT L 320, 30.11.2013, lk 44.

⁸ ELT L 320, 30.11.2013, lk 63.

⁹ ELT L 324, 5.12.2013, lk 8.

¹⁰ ELT L 136, 9.5.2014, lk 35.

liikmesriigid pidid lahendama palju praktilisi küsimusi enne, kui ERICute asutamine ja tegevus muutus riiklikes regulatiiv- ja haldussüsteemides võimalikuks.

Assotsieerunud riigid ja kolmandad riigid, mille suhtes ERICu määrust vahetult ei kohaldata, peavad ERICu vastuvõtvaks riigiks (assotsieerunud riikide puhul) või mõne kindla ERICu liikmeks saamiseks esitama siduva avalduse, milles nad tunnustavad ERICut kui juriidilist isikut ja tema eesõigusi.

Viis aastat pärast ERICu määruse vastuvõtmist on enamik liikmesriike ja mõned assotsieerunud riigid võtnud vajalikud meetmed, mis võimaldavad neil saada ERICu vastuvõtvaks riigiks või liikmeks. Seda positiivset arengut iseloomustab ka asjaolu, et Euroopa teadustaristu strateegiafoorumi 2010. aasta tegevuskavas sisaldunud 48 projektist ligikaudu 20 puhul kasutatakse või kavatakse kasutada teadustaristu loomiseks ERICut. Peale selle on komisjon saanud kaks ERICu taotlust, milles avaldatakse soovi luua Euroopa teadustaristud, mis ei sisaldu Euroopa teadustaristu strateegiafoorumi tegevuskavas: Kesk-Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsium (CERIC-ERIC) asukohaga Itaalias ning ülipika baasjoone interferomeetria ühisinstituut (JIV-ERIC) asukohaga Madalmaades.

Liikmesriikide ja assotsieerunud riikide pädevate asutuste haldus- ja korraldusmeetmed, ERICu komitee regulaarsetel koosolekutel vahetatud teave ning komisjoni eri talituste selgitused liikmesriikide ja assotsieerunud riikide esindajate esitatud küsimuste kohta on aidanud oluliselt hõlbustada ERICu määruse rakendamist.

Komisjon eeldab, et 2015. aasta lõpuks on asutatud umbes 15 ERICut.

4. RASKUSED ERICU MÄÄRUSE RAKENDAMISEL

ERICu määrus võeti vastu ja seda rakendatakse ajal, mil liikmesriigid ja assotsieerunud riigid piiravad riigivõla vähendamiseks oma eelarvet. Seetõttu on tõelise üleeuroopalise teadustaristu loomiseks ja toimimiseks vajaliku pikaajalise ressursside ühiskasutuse saavutamine raske ülesanne, mille muudab veel keerulisemaks kaasatud liikmesriikide ja assotsieerunud riikide eelarveotsuste erinev ajastus. Selle tulemusena on teadustaristute loomiseks vajaliku minimaalse rahalise baasi saavutamiseks kuluv ettevalmistusaeg suhteliselt pikk. See ei ole ainult ERICuga seotud probleem, vaid sarnane olukord kehtib kõigi Euroopa teadustaristute puhul. Parem sünkroniseerimine ning rohkem läbipaistvust ja kooskõlastamist teadustaristu rakendamise ettevalmistusse kaasatud liikmesriikide, assotsieerunud riikide ja kolmandate riikide vahel aitaks rakendamise protsessi oluliselt kiirendada.

Tingimus, et ERICu moodustamist saavad taotleda ainult riigid ja valitsustevahelised organisatsioonid, muudab olukorra keerulisemaks teadustaristu loomist ja rakendamist ette valmistava teadlaskonna jaoks, sest ministriumid või ministriumide volitusel tegutsevad rahastamisasutused ei ole tavaliselt ERICu taotluste ettevalmistamisse algusest peale kaasatud. Samuti tekitab see ERICu võimalike partnerite seas küsimusi näiteks tehtava sissemaks ja hääleõiguse vahekorra kohta, mida kaasatud teadusringkondades samal moel ei käsitleta. Ministriumide ja rahastamisasutuste esindajate kaasamine kohe Euroopa teadustaristu loomise ettevalmistuste alguses võiks aidata vältida tarbetuid viivitusi hilisematel ettevalmistusetappidel, kui enne ERICu asutamise ametliku taotluse esitamist tuleb kindlaks määrata asukoht, partnerite rahalised sissemaksed ja kohustused.

Lisaks muudab paljude Euroopa teadustaristute valdkonnaüleline iseloom tihti keerukamaks nende taristute partnerite vahelise otsustusprotsessi, sest kaasata tuleb

mitmeid ministeeriume ja rahastamisasutusi, näiteks tervishoiu, teaduse, merenduse, keskkonna ja energeetika valdkondades.

Käibemaksu, aktsiisi ja hangetega seotud ERICu määruse sätted on tinginud selle, et kaasatud liikmesriikides, assotsieerunud riikides ja kolmandates riikides on ERICu taotluste ettevalmistamise ja heakskiitmisega pidanud tegelema mitu ministeeriumi, sh rahandus- ja välisministeeriumid, mis on keerukust veelgi suurendanud ning põhjustanud vajaduse võtta vastu heakskiitmist hõlbustavad asjakohased töökorralduseeskirjad. Seitsme ERICu asutamise käigus saadud kogemustest ilmneb, et üha rohkem liikmesriike ja assotsieerunud riike saab sellest keerukusest teadlikuks ning nad on kehtestanud riigisisese otsustamise korrad, mis aitavad riigisisese heakskiitmise protsessi korraldada ja kiirendada.

Viimasena võib mainida, et ERICutel on esimest korda õigus korraldada projektikonkurse ja konkurssidel osaleda raamprogrammi „Horisont 2020” raames. Samuti on teadustaristu tööprogrammis osutatud võimalikule toetusele, mida antakse ERICutele ja Euroopa teadustaristu strateegiafoorumi teadustaristutele. Komisjon leiab, et need võiksid täita olulisi ülesandeid teatud teemavaldkondade, nt tervishoiu- ja keskkonnauuringute andmehalduses ja klastrite moodustamises.

5. KOMISJONI TALITUSTE TEGEVUS

Komisjoni talitused on ERICu määruse rakendamise hõlbustamiseks korraldanud ja juhitanud kolm-neli korda aastas peetavaid ERICu komitee koosolekuid. Lisaks ERICu määruse kohaselt ametlike ERICu taotluste kohta arvamuste esitamisele aitavad kõnealused koosolekud edastada ja vahetada teavet töös olevate ERICu taotluste ning riigisiseste meetmete kohta, mida liikmesriigid ja assotsieerunud riigid on rakendanud seoses ERICu liikmeks saamist käsitlevate otsuste tegemisega. Samuti esinevad koosolekutel ettekannetega ERICu taotluse ettevalmistusi alustamas olevate tulevaste Euroopa teadustaristute esindajad, et kõik liikmesriigid ja assotsieerunud riigid oleksid kursis eeldatava ajakava, rahastamise mahu, tulevaste teenuste ja muude võetavate meetmetega ning võimalustega osaleda ERICu ettevalmistamises ja taotluse esitamises.

Komisjon avaldas 2010. aastal praktilised suunised, milles esitatakse võimalikele taotlejatele praktilist teavet ERICu moodustamise taotluse esitamise kohta ning kommenteeritakse ERICu määruse artikleid, keskendudes õiguslikele aspektidele. Kõnealuste suuniste uuendatud versioon, milles võetakse arvesse seni saadud kogemusi, avaldatakse 2014. aastal.

Komisjoni talitused on andnud selgitusi paljudes erinevates ERICu määruse sätteid käsitlevates küsimustes, mille on esitanud liikmesriigid, assotsieerunud riigid ja ERICu taotlusi ette valmistavate teadustaristute esindajad. Nendes käsitleti muu hulgas ERICu õiguslikku vormi, võimalust võtta ERICu põhieesmärgiks tuumauuringud, liikmete vastutust, kohaldatavat õigust eri riikides paiknevate üksuste ja personaliga hajustaristu korral, ERICu likvideerimist ja siseriikliku kohtu rolli.

Komisjoni talitused esitasid 2013. aastal kolmandatele riikidele ja valitsustevahelistele organisatsioonidele kasutamiseks sobivad ERICu tunnustamise avalduse vormid, millega selgitati ja lihtsustati nende riikide jaoks ERICu vastuvõtvaks riigiks või liikmeks saamise protsessi.

Komisjoni talitused koostasid 2013. aastal ka töödokumendi, mis sisaldas esimeste ERICute taotluste menetlemisel saadud kogemustel põhinevaid ERICu töökorralduse

näidissätteid, et lihtsustada taotlejate jaoks selliste sätete koostamist ning saavutada ERICute sisekorrasätetes suuremat ühtlust, vähendamata sealjuures paindlikkust ja kohandamisvõimalusi, mis on vajalikud ERICute eri struktuuri (üks asukoht, hajus, virtuaalne) ja uurimisvaldkondade (sotsiaal- ja humanitaarteadused, keskkonnateadus, energeetika, bioloogia ja arstiteadus, materjali- ja analüüsirajatised, loodus- ja inseneriteadused) arvessevõtmiseks.

Komisjoni talitused osalesid aktiivselt ERICu taotluste ettevalmistamises, külastades juhatuste koosolekuid ning muid liikmesriikide ja assotsieerunud riikide ettevalmistavaid koosolekuid, selgitades ja pakkudes välja võimalikke lahendusi ja kompromisse seoses tulevaste partnerite aruteludes esile kerkinud küsimustega.

Pärast ERICu asutamist on komisjoni talituste osalus ERICu tegevuses väike, kuna tegevust juhivad ja suunavad ERICu liikmed vastavalt ERICu määruse ning asjaomase ERICu jaoks vastu võetud põhikirja ja rakenduseeskirjaga kehtestatud piiritingimustele. Komisjoni talitused saavad tegutseda üksnes juhul, kui liikmed selleks soovi avaldavad või esitavad teavet tekkinud probleemide kohta, samuti ERICu määruse kohaselt komisjonile esitatavate ERICu aastaaruannete põhjal.

Eesmärgiga asutada seitse ERICut, mille põhikirjajärgne asukoht oleks viies eri liikmesriigis, ning soodustada ERICu edasist arengut korraldab komisjon ERICu võrgustiku koosolekuid, kus olemasolevad ERICud saavad vahetada parimaid tavasid ja rääkida ühistest probleemidest. Kõnealustele koosolekutele kutsutakse ka ERICu komitee ja ERICu taotluse ettevalmistuse lõppjärgus olevate tulevaste ERICute esindajad. Esimene ERICu võrgustiku koosolek toimus 2014. aasta juunis.

6. JÄRELDUSED

Võttes arvesse, et 2014. aasta maiks on edukalt asutatud seitse ERICut ning 2015. aasta lõpuks võib olla loodud kokku ligikaudu 15 ERICut, võib järeldada, et õigusraamistiku omaksvõtmine, mida näitab ERICut kasutavate uute ja uuendatud Euroopa taristute arv, laieneb ja on edukas. ERICu määrus on näidanud, et sellega täideti tõepoolest lünk traditsiooniliste lepingupõhiste rahvusvaheliste organisatsioonide ja riiklike juriidiliste isikute vahel ning loodi üleeuroopaliste teadustaristute loomiseks vajalik õiguslik alus. Seda kinnitab ka asjaolu, et ERICu vormi kavatakse kasutada ligikaudu kahekümnes projektis, mis sisalduvad Euroopa teadustaristu strateegiafoorumi koostatud teadustaristu rakendamist käsitlevas tegevuskavas.

Tänu sellele, et ühinemist, otsustamist ning vastutuse ja muude sarnaste küsimuste lahendamist käsitlevates sätetes on palju ühist, on ERIC oluliselt parandanud liikmesriikide, assotsieerunud riikide ja kolmandate riikide võimalusi kaaluda koostööd või liitumist kõnealuste Euroopa teadustaristutega. Komisjoni talitused on ERICu määruse rakendamise hõlbustamiseks korraldanud ja juhatanud ERICu komitee koosolekuid.

ERICu loomise taotlemise korda ja ERICu kasutamist tuleb veelgi lihtsustada ja tõhustada, kuna liikmesriigid, teadusringkonnad ja komisjoni talitused läbivad alles õpiperioodi, mis aitab paremini mõista kõnealuse uue õigusliku vahendi kasutamisega kaasnevat praktilist tagajärgi. Võib eeldada, et kui komisjoni talitustes, liikmesriikides ja assotsieerunud riikides rakendatakse asjakohaseid meetmeid, muutub ERICu kasutamine tänu saadavatele kogemustele järk-järgult lihtsamaks. See võimaldab protsessi veelgi tõhustada ning kiirendada Euroopa

teadustaristute loomist. Seetõttu ei esita komisjon praegusel etapil soovitusi muudatuste tegemiseks.

7. LAHENDAMIST VAJAVAD KÜSIMUSED JA EDASISED SAMMUD

ERICu asutamistaotluste menetlemisel saadud kogemuste põhjal on esile kerkinud mitu uut teemat, millega ERICute liikmed ja komisjoni talitused peavad tegelema. Need on seotud eri liikmesriikide tavadega, mille alusel on korraldatud näiteks riigisisese õiguse kohane ERICu registreerimine kaubanduskojas või muus registris, et ERIC saaks avada pangakontosid ning taotleda käibemaksu ja aktsiisi hüvitamist. Kuna ERIC on loodud avaliku sektori sisese partnerluse vormis, vajab paljudel juhtudel samuti selgitamist seal töötava personali staatus, kuna see mõjutab palgaastmikke, tulumaksuga seotud küsimusi ja personalikulusid.

Lisaks vajab selgitamist ERICu liikmete mitterahaliste sissemaksete küsimus, eriti see, kas ja millistel tingimustel võiks kõnealustele sissemaksetele laieneda käibemaksu- ja aktsiisivabastus. See on oluline, sest paljudel juhtudel eelistavad ERICu liikmed teha rahaliste sissemaksete asemel osaliselt mitterahalisi sissemakseid.

Komisjoni talitused peaksid täiendavalt selgitama majandustegevuse ja mittemajandusliku tegevuse vahet, sest üha rohkem tahetakse, et teadustaristu tegevus avaldaks uuenduslikku ja sotsiaal-majanduslikku mõju, mis õigustaks liikmete investeeringuid sellesse. Kõnealust küsimust tuleks käsitleda ka nn nutika spetsialiseerumise kontekstis seoses võimaliku toetusega regionaalsetelt fondidelt ja riigiabist (ERICu rajatiste osade ehitamiseks). See hõlmab ka muid teemasid, näiteks ERICute võimalus arendada kõrvaltegevusi, korraldada tehnoloogiasiret ning teenida välja töötatud teenustelt tulu, järgides samal ajal nõuet tegeleda majandustegevusega üksnes piiratud ulatuses, mis ei ohustaks nende ERICu staatust.

ERICud täidavad olulist ülesannet Euroopa teadusruumi ühendamisel, kuna nad pakuvad ühtlustatud ja struktuursel viisil teenuseid kogu ELi teadlaskonnale ning muudavad andmete kogumise, andmetele ja töövahenditele ligipääsu ning kasutajatele pakutavate andmete ja teenuste haldamise läbipaistvaks. Sellega ei toetata üksnes teadlaskonda, vaid see võib soodustada ka tõenduspõhist poliitikakujundust sellistes valdkondades nagu tervishoid, keskkonnakaitse, sotsiaal- ja kultuuripoliitika. Komisjon uurib koos liikmesriikidega võimalusi, kuidas ERICud saaksid taoliste teenuste osutamisega toetada teisi teadustaristuid.

Kuigi seni on ERICute asutamises osalenud 20 liikmesriiki, piirduvad ERICute põhikirjajärgsed asukohad mõne üksiku liikmesriigiga. Liikmesriigid ja assotsieerunud riigid peaksid Euroopa teadustaristute rakendamist ette valmistades kaaluma jõupingutusi selle nimel, et pikemas perspektiivis oleksid ERICud üle kogu Euroopa Liidu ühtlasemalt jaotunud.

ERICud võivad mängida rolli rahvusvahelises koostöös, näiteks koostööprojektides Aafrika Liidu, Austraalia, Venemaa, Ameerika Ühendriikide ja Kanadaga ning ÜRO raames. Seoses sellega väärib märkimist, et OECD ülemaailmse teadusfoorumi (*Global Science Forum*, GSF) raames kaalutakse ERICut lausa kui võimalikku eeskujuna, mille järgi luua hajusaid rahvusvahelisi teadustaristuid. Eelkõige vajaksid selliste taristute puhul lahendamist juhtimise, juriidilise isiku staatuse ja vaidluste lahendamisega seotud küsimused. Komisjon toetab vajadusel ülemaailmse teadusfoorumi või muude rahvusvaheliste organite raames tehtavaid jõupingutusi, et uurida võimalusi leppida kokku rahvusvaheliste teadustaristute regulatiivses

raamistikus, mis võiks täita lünga lepingupõhiste organisatsioonide ja riiklike organisatsioonide vahel samuti, nagu ERIC on teinud Euroopa Liidus.

Nagu eespool mainitud, muudeti ERICu määrust 2013. aastal, et tulla vastu assotsieerunud riikide ja eriti Norra soovile ning tunnustada nende sissemaksid ERICusse sellele vastava hääleõigusega. Komisjon jälgib hoolikalt, kas kõnealune muudatus suurendab assotsieerunud riikide osalemist ERICute vastuvõtvate riikidena või liikmetena.